

گفت‌وگوی «وطن امروز» با دکتر محمد جواد ظریف درباره عملیات توفان الاقصی و تحولات پس از ۱۷ اکتبر

سیاست مقاومت عاقلانه است

حماس یک اقدام اصیل انجام داد؛ اقدامی با خواست فلسطینی، با دلایل فلسطینی و باز مینه‌های فلسطینی
 هر جا جمهوری اسلامی وارد صحنه بین‌المللی شده در حمایت از مردم بوده است

ادامه از صفحه اول

هم آن ۲ ستون سیاست خارجی اسرائیل هم آن ۳ ستون سیاست نظامی اسرائیل، در جنگ غزه و در عملیات ۱۷ اکتبر شکست خورد. در وهله اول اسرائیلی‌ها سعی می‌کردند راهبرد مظلوم‌نمایی خودشان را حفظ کنند، آن هم با آن دروغ‌هایی که می‌گفتند که بچه‌های ما را کشتند که مشخص شد همه‌شان دروغ بوده است اما زمانی که به بیمارستان حمله کردند، ستون مظلوم‌نمایی‌شان شروع به فروریختن کرد و امروز به همین دلیل اسرائیل بدترین شرایط را در افکار عمومی جهان و در داخل سرزمین‌های اشغالی دارد؛ هر ۲ تصویر اسرائیل یعنی هم تصویر شکست‌ناپذیری و هم مظلوم‌نمایی اسرائیل شکست. تمام وحشی‌گری‌هایی که اسرائیل انجام می‌دهد برای این است که حداقل تصویر شکست‌ناپذیری خود را احیا کند. همه تلاشی هم که آمریکا برای جلوگیری از آتش‌بس می‌کند، این است که شکست‌ناپذیری اسرائیل را احیا کند، چون پذیرش آتش‌بس یعنی شکست اسرائیل. به نظر بنده، اسرائیل هر میزان عملیات وحشیانه خود را ادامه دهد، تصویر شکست‌ناپذیرش قابل احیا نیست، با توجه به این واقعیت است که می‌بینیم آقای بایدن در داخل آمریکا هم با مشکل روبه‌رو شده است.

درست است پشت درهای بسته ممکن است فشارهایی به اسرائیل بیاورند که دیگر تحمل ما تمام شده و افکار عمومی ادامه جنگ را نمی‌پذیرد اما متأسفانه در سیاست‌های، آمریکا حمایت ۱۰۰ درصدی از اسرائیل انجام می‌دهد و این حمایت بی‌قید و شرط از اسرائیل برای دولتمردان آمریکا هم هزینه‌ساز شده است.

می‌بینیم که ترامپ با وجود اینکه در دوره ریاست‌جمهوری خود درست در اختیار اسرائیل بود اما الان به آن شکل و شدت از رژیم صهیونیستی دفاع نمی‌کند و حتی انتقادهای جدی از نتانیاهو درباره روشی که نخست‌وزیر اسرائیل در دوره ترامپ به کار گرفت، کرده و اینها نشان‌دهنده واقعیات افکار عمومی است.

■ به نکته خوبی اشاره کردید. شاید در نگاه اول اینطور به نظر برسد که جمهوری خواهان طرفدار سینه‌چاک اسرائیل هستند، ترامپ

هم همین‌طور بود ولی بایدن دموکرات هم به خصوص در جنگ غزه به صورت ویژه و عجیب از رژیم صهیونیستی حمایت کرد. در جنگ ۱۹۸۲ لبنان، ریگان که جمهوری خواه بود، وقتی دید صهیونیست‌ها جنایات زیادی انجام داده‌اند و کشته‌های زیادی روی دست‌شان مانده، به اسرائیلی‌ها فشار آورد کشتار را متوقف کنند یا به تعبیری هلوکاست را متوقف کنند. ۱۰ روز بعد شارون از جنوب بیروت عقب‌نشینی کرد اما الان دولت بایدن با وجود اجماع جهانی، از قبول آتش‌بس سر باز می‌زند، چرا بایدن تا این حد و به صورت انتحاری از جنایات صهیونیست‌ها حمایت می‌کند؟ همان‌طور هم که گفتید داخل آمریکا مسلمان‌ها، سیاهپوست‌ها، جوان‌ها و بسیاری از آمریکایی‌ها، اسرائیل را محکوم کرده‌اند. حتی ۵۷ درصد جوانان آمریکا اسرائیل را محکوم کردند. اینها چطور کنار هم قرار می‌گیرند؟ حتی در سیستم دولتی و وزارت خارجه آمریکا به دلیل این قضیه موجی از استعفا در این دیپارتمان دولتی شکل گرفت.

ببینید! حمایت از اسرائیل، اجماع دستگاه سیاست خارجی آمریکا شده و خیلی ربطی به جمهوری خواهان و دموکرات‌ها ندارد. اتفاقاً در گذشته دموکرات‌ها بیشتر از جمهوری خواهان از اسرائیل حمایت می‌کردند و رای یهودیان آمریکا هم عموماً دموکرات بوده است. این قضیه در دوره بوش پسر و ترامپ تغییر کرد و شاید یک‌دوره‌ای شدن ریاست جمهوری بوش پدر (جرج

هربرت واکر بوش) هم به خاطر فشار لابی صهیونیسم بود که دیده شد به اندازه کافی طرفدار اسرائیل نیست اما دیدیم بوش پسر در دوران ریاست جمهوری تمام تلاش خود را کرد تا در جهت منویات اسرائیل گام بردارد و هیچ‌گاه با اسرائیل درنیفتد، چون بوش پسر سال ۱۹۹۲ رئیس کارزار انتخاباتی پدرش بود که از بیل کلینتون شکست خورد و این موضوع همیشه به عنوان یک خاطره در ذهن جرج دبلیو بوش مانده بود. این روایت تاریخی است که از سال ۱۹۶۷ به بعد

آمریکا تماماً آمد و جایگزین انگلیس و فرانسه در حمایت از اسرائیل شد. شما می‌بینید که سال ۱۹۵۶ در جنگ سوئز، آمریکا موضع متفاوتی اتخاذ کرد. انگلیس و فرانسه بودند که همراه با اسرائیل حرکت می‌کردند. در مورد سلاح هسته‌ای اسرائیل هم همین‌طور است؛ بیشترین کمک به سلاح هسته‌ای اسرائیل را فرانسه انجام داد تا آمریکا ولی از ۱۹۶۷ به بعد کاملاً مشخص است که آمریکایی‌ها تمام‌قد در کنار اسرائیل برای سرکوب مردم فلسطین ایستادند و این را ادامه دادند. همان‌طور که فرمودید این به ضرر بایدن تمام می‌شود، چون بایدن

در حال از دست دادن رای است که در برابر ترامپ به میدان آمده بود و به سید او ریخته شد. انتخابات قبلی یکی از پر حضورترین و پرمشارک‌ترین انتخابات آمریکا بود، به خاطر نوع دوقطبی‌ای که در جامعه آمریکا ایجاد شده بود. یک قسمتی از گروهی که به بایدن رای دادند، امروز از او جدا شده‌اند و نمی‌دانند کجا بایستند. به نظرم این سیاست حمایت بی‌حد و حصر بایدن از اسرائیل برایش هزینه‌ساز شد. این را هم عرض کنم که ریگان هم به اسرائیل فشار چندانی نیاورد و کسی که به اسرائیل فشار آورد، مقاومت بود. یعنی حمله شارون به لبنان در سال ۱۹۷۸ تا روند لیبانی و سال ۱۹۸۲ تا بیروت باعث ایجاد مقاومت شد. یعنی اشتباهی که اسرائیل کرد و الان هم می‌کند این است که با اقدام نظامی نمی‌تواند مقاومت مردمی را از بین ببرد. امروز حماس در غزه و کرانه باختری محبوب‌ترین گروه است و در کل فلسطین با فاصله زیاد از بقیه جلوتر است. ممکن است اسرائیل «حماس اداری» را در غزه

برچیده باشد و مدیریت غزه الان در دست حماس نیست اما «حماس سیاسی و مقاومتی» قدرت پیدا کرد. کما اینکه حمله اسرائیل به لبنان اگرچه باعث شد جنبش فتح به تونس اخراج شود و به آنجا مهاجرت کند اما هم‌زمان باعث شد جهاد اسلامی، حزب‌الله و حماس تشکیل شوند. یعنی در فاصله سال‌های ۱۹۸۲ تا ۱۹۹۰ شاهد شکل‌گیری ۳ گروه اصلی مقاومت در برابر اسرائیل بودیم؛ جهاد اسلامی، حزب‌الله و بعد با فاصله‌ای حماس. نتیجه این شد که سال ۲۰۰۰ رژیم صهیونیستی به خاطر مقاومت از لبنان خارج شد و سال ۲۰۰۵ به خاطر مقاومت از غزه خارج شد، لذا این حرکت‌ها باعث می‌شود مقاومت مردم در برابر اشغال خارجی یک واقعیت شود و غربی‌ها باید این را بپذیرند. هر قدر اسرائیل بیشتر حماس را سرکوب کند، مقاومت بیشتر می‌شود. پیش از ۱۷ اکتبر در فلسطین پروژه کرانه باختری حمایت از حماس در مقابل دولت محمود عباس حمایت نسبتاً برابری بود ولی امروز حماس با فاصله بسیاری از بقیه جلوتر است.

■ به ۱۷ اکتبر بازگردیم. این روزها این تعبیر را زیاد می‌شنویم که عملیات توفان الاقصی از آن دست رخدادهایی است که تاریخ را به قبل و بعد از خودش تقسیم می‌کند. شما به دکترین بن‌گورین؛ «تحداد پیرامونی» اشاره کردید که یکی از پایه‌هایش است صدور بحران به خارج از مرزهای اسرائیل، به این معنا که موضوع فلسطین به حاشیه رانده شود تا در نهایت خاتمه یابد ولی ۱۷ اکتبر یک بک‌گراند هم دارد. یک هفته پیش از ۱۷ اکتبر نتانیاهو در سازمان ملل از نقشه جدید منطقه رونمایی کرد که در آن فلسطین حذف شده بود و نخست وزیر اسرائیل از توافق تاریخی با اعراب به عنوان صلح فرزندان اسحاق و اسماعیل صحبت کرد. نتانیاهو حتی مدعی شد درباره این موضوع با ۹۸ درصد اعراب توافق کرده است. یعنی نتانیاهو خواست تصریح کند موضوع فلسطین برای همیشه خاتمه یافته است و آن ۴۲ درصد فلسطینی‌ها اهمیتی ندارد ولی ۱۷ اکتبر گویی مساله فلسطین در جهان را پرسیامدتر کرد و توجهات را به کانون بحران بازگرداند.

این بحث بسیار مهمی است. همه ما دل‌مان از اینکه این همه فلسطینی قربانی جنایات و نسل‌کشی رژیم صهیونیستی شدند، می‌سوزد؛ اما مردم فلسطین هستند که باید تصمیم بگیرند ۱۷ اکتبر به نفع‌شان بوده یا به ضررشان. خیلی از روشنفکران ما می‌آیند و می‌گویند ۷ اکتبر به کشتار انجامید و از این قبیل حرف‌ها می‌زنند. ما می‌توانیم همدردی کنیم اما تصمیم اینکه ۱۷ اکتبر درست بوده یا نه با مردم فلسطین است. مردم فلسطین باید درصورت تصمیم ۱۷ اکتبر درست بوده است، چون تمام نظرسنجی‌ها نشان می‌دهد فلسطینی‌ها بعد از ۷ اکتبر از حماس بیشتر حمایت کردند. اگر معتقد بودند اقدام حماس غلط بوده که حمایت نمی‌کردند، لذا مردم فلسطین رای داده‌اند که ۱۷ اکتبر درست بوده و این حق آنهاست که رای بدهند. ما حق داریم همدردی کنیم اما حق نداریم به جای مردم فلسطین تصمیم بگیریم که حماس کار درستی کرده یا نه. مردم فلسطین بارها تصمیم خودشان را در نظرسنجی‌ها اعلام کرده‌اند اما اینکه چرا این تصمیم را گرفتند، می‌توانیم تحلیل کنیم. نمی‌توانیم تصمیم بگیریم. تحلیل بنده این است که مردم فلسطین با یک «انتخاب» مواجه نبودند، با یک «اضطرار» مواجه بودند. موضوع فلسطین در حال حذف شدن از صحنه روزگار بود. مردم غزه در یک زندان روباز ۲ میلیون نفری زندانی بودند و کم‌کم داشتند زندانیان فراموش شده تاریخ می‌شدند. همان‌طور که شما گفتید در سازمان ملل متحد نتانیاهو در نقشه‌ای فلسطین را

کند اما مقاومت تا به حال با هوشیاری مانع این اتفاق شده است. ضمن اینکه حزب‌الله توان دفاع از خودش را دارد، لبنان توان دفاع از خودش دارد و اسرائیلی‌ها هم این را به خوبی می‌دانند. اسرائیل می‌خواهد بدون اقدام نظامی و با فشار یک امتیازی در لبنان بگیرد تا حداقل از بی‌ابرویی‌ای که در غزه برایش ایجاد شده خبا سیاست‌های عاقلانه‌ای توسط جبهه مقاومت اتخاذ شده و کماکان هم ادامه دارد ولی این به آن معنا نیست که جبهه مقاومت آمادگی دفاع از خودش را در لبنان نداشته باشد.

موضوع بعدی آینده فلسطین و غزه است. به نظر بنده آنچه مهم است این است که منافع فلسطین و منافع مردم فلسطین باید در هر روندی در آینده حفظ شود. جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک کشور مهم که نقش تأثیرگذاری در منطقه دارد و همه هم به آن اذعان دارند، باید نقش فعالی ایفا کند. بالاخره هر جنگی تمام‌شدنی است. این یک واقعیت تاریخی است. جنگ‌ها یک هفته، یک سال یا ۱۰ سال طول می‌کشند و بالاخره تمام می‌شوند. جنگ یک برآیندی دارد و شما باید در آن برآیند حضور داشته باشید و به نظر بنده جمهوری اسلامی باید حضور فعال داشته باشد در اینکه قرار است چه اتفاقی بیفتد، نباید جمهوری اسلامی نقش حاشیه‌ای ایفا کند، بلکه باید نقش مستقیم در هر روندی که می‌خواهد شکل بگیرد ایفا کند. به نظر بنده این یک تصمیم راهبردی است. جمهوری اسلامی بزرگ‌ترین حامی مقاومت است. جمهوری اسلامی بزرگ‌ترین حامی مردم افغانستان بود و سال ۲۰۰۱ نقشی مستقیم به نفع مردم افغانستان ایفا کرد. سال ۲۰۰۲ بزرگ‌ترین حامی مقاومت عراق بود و به نفع مردم عراق نقش مستقیم ایفا کرد. به نظر بنده جمهوری اسلامی نقش مستقیمی هم باید به نفع مردم و آینده فلسطین ایفا کند. الان در یک برهه حساس هستیم؛ اینکه تصمیم بگیرند در آینده برای فلسطین چه اتفاقی خواهد افتاد. غربی‌ها حتماً نمی‌توانند تصمیم‌شان را به مقاومت تحمیل کنند اما می‌توانند برای مقاومت هزینه ایجاد کنند. جمهوری اسلامی می‌تواند مانع شود که نه تنها آنها هزینه ایجاد کنند، بلکه مقاومت بتواند از این وضعیت دستاورد داشته باشد.

■ اگر موافق باشید اشاره‌ای هم به انتخابات آمریکا داشته باشیم. با توجه به شناختی که از ساختار سیاسی ایالات متحده دارید، همسود صحنه که می‌بینیم به نظر می‌رسد خطر سیاسی و انتخاباتی آمریکا بسیار پیچیده شده است و جنگ غزه هم به عنوان یکی از مولفه‌های تأثیرگذار بر انتخابات پیش رو مطرح است. آیا نیکلی هیلی را رقیبی جدی برای ترامپ می‌دانید و اینکه آیا پرونده‌های قضایی ترامپ به سرانجام می‌رسد؟ آیا

اسرائیل حداکثر تلاشش این است که جنگ را گسترش دهد؛ به این امید که آمریکا را هم وارد جنگ کند اما مقاومت تا به حال با هوشیاری مانع این اتفاق شده است. سیاست‌های عاقلانه‌ای توسط جبهه مقاومت اتخاذ شده و کماکان هم ادامه دارد. به نظر بنده جمهوری اسلامی باید حضور فعال داشته باشد در اینکه قرار است چه اتفاقی بیفتد. ایران باید نقش مستقیم در هر روندی که می‌خواهد شکل بگیرد ایفا کند

دموکرات‌ها با بایدن ادامه خواهند داد؟ اینها سوالاتی است که هیچ‌کس برایش جوابی ندارد. به نظر بنده ترامپ به‌راحتی می‌تواند نامزد حزب جمهوری‌خواه شود، ضمن اینکه باید بپذیریم در واقع مساله این است که ریشه‌داران جمهوری‌خواه نمی‌خواهند ترامپ نماینده آنها شود. ترامپ استاد عوام‌فریبی است و با حرکات عوام‌فریبانه‌ای که توانسته ایجاد کند، معلوم نیست روسا و سردمداران که استخوان‌بندی حزب جمهوری‌خواه هستند بتوانند در برابر ترامپ مقاومت کنند. می‌گویند ترامپ، حزب جمهوری‌خواه را مال خودش کرده، لذا اتفاقاتی داخل حزب می‌افتد. اتفاقی که در حزب دموکرات نامزد دموکرات‌ها می‌شود؛ قاعده‌اش این است که رئیس‌جمهور کنونی می‌شود؟ برخی پیش‌بینی‌ها می‌گویند قبل از مجمع سراسری حزب دموکرات که کنوانسیون حزب می‌افتد که فعلاً در حد گمانه‌زنی است. تحولات غزه در این معادله تأثیرگذار خواهد بود. ایران می‌تواند اینجا نقش‌آفرینی کند

ترامپ به‌راحتی می‌تواند نامزد حزب جمهوری‌خواه شود. ضمن اینکه باید بپذیریم ریشه‌داران جمهوری‌خواه نمی‌خواهند ترامپ نماینده آنها شود. آیا بایدن نامزد دموکرات‌ها می‌شود؟ برخی پیش‌بینی‌ها می‌گویند قبل از مجمع سراسری حزب دموکرات که کنوانسیون حزب می‌افتد که فعلاً در حد گمانه‌زنی است. تحولات غزه در این معادله تأثیرگذار خواهد بود. ایران می‌تواند اینجا نقش‌آفرینی کند

به پیچیدگی معادله و بسا توجه به اهمیت موضوعاتی که در این معادله وجود دارد، تحولات غزه تأثیرگذار خواهد بود. اینجا نقش‌آفرینی جمهوری اسلامی حتی اهمیت بیشتری می‌یابد. یعنی در این پیچیدگی معادله، جمهوری اسلامی می‌تواند نقش مهمی در حمایت از مقاومت داشته باشد. این را تأکید می‌کنم؛ هر جا جمهوری اسلامی وارد صحنه بین‌المللی شده، قدرت می‌دهد، چون مقاومت نیابت از سوی جمهوری اسلامی عمل نمی‌کند، بلکه اصالت دارد و حمایت جمهوری اسلامی هم حمایت نیابتی نیست، بلکه حمایت اصلاتی است. جمهوری اسلامی در حمایت از مقاومت در صحنه سیاسی و مذاکراتی می‌تواند نقش‌آفرینی کند.

■ در تحولات جنگ غزه ۲ دور مبادله اسرا با زندانی‌ها انجام شده، مذاکراتی هم در حال انجام است. جنگ هم ادامه پیدا کرده است. همان‌طور که گفتید، بحث تشکیلاتی حماس که به قول شما همان صورت اداری است، شاید کم‌رنگ شده باشد اما می‌بینیم اسرائیل به لحاظ نظامی هر روز تلفات می‌دهد. شما تحولات غزه را چطور می‌بینید؟ به نظر شما مسیر به سمت مذاکره می‌رود یا این جنگ فرسایشی خواهد شد و ادامه خواهد یافت؟ آیا این احتمال وجود دارد اسرائیل از غزه فارغ شده و به سمت لبنان برود؟

اسرائیل حداکثر تلاشش این است که جنگ را گسترش دهد؛ به این امید که آمریکا را هم وارد جنگ

